

บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
Role of School for Supporting Moral And Ethic to Students Under
The Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I

ชัยพร เหลืองแท้, ประยูร แสงใส และเอกฉัตร จารุเมธีชน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 437 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต (ค่าเฉลี่ย = 4.80) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (ค่าเฉลี่ย = 4.79) และด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.68)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ด้าน และเมื่อพิจารณาคำร้อยละสูงสุดของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะเป็นกิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต จะเป็นกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ 3) ด้านการมีวินัย จะเป็นกิจกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน จะเป็นกิจกรรมการเข้าใช้ห้องสมุด 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง จะเป็นกิจกรรมการออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน จะเป็นกิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ 7) ด้านรักความเป็นไทย จะเป็นกิจกรรมการแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ จะเป็นกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ

คำสำคัญ : บทบาท, การส่งเสริม, คุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The objectives of this thesis were 1) to study the role of school in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I, 2) to compare the role of the schools in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I divided by status and experience, and 3) to study method of the schools in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I. The populations and examples used in this study were 437 administrators and teachers, collected by means of Simple random sampling. The research instruments applied in this study were questionnaires. And, the statistics applied in this study were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation (S.D.) and content analysis.

The result of the study found that the role of school in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I, a whole resulted in high scale ($\bar{X} = 4.02$). While examining in each aspect, the opinion resulted at the highest scale which could be categorized from largest to the smallest as following : honesty and integrity ($\bar{X} = 4.80$), love of nation, religion and king ($\bar{X} = 4.79$) , and avidity for learning ($\bar{X} = 4.68$).

The comparative religion and educational directors and teachers opinion over the role of school in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I, deviating from working-position, found that those who have different position have no different opinion in all aspects. Thus, it opposed to the set hypothesis. Moreover, those who have different work-experience, a whole, have no different opinion over the the role of school in supporting moral and ethics

to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I. Again, it opposed to the set hypothesis.

For the strategies in promoting the moral and ethical conduct of the school under the role of school in supporting moral and ethics to students under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area I to a student, the study found that the schools should organize various moral and ethical conduct training activities in accord with 8 desirable characteristics as depicted in the Basic Education Core Curriculum 2008, and consider each desirable as follows : 1) Love of nation, religion and king : National anthem singing, 2) Honesty and integrity : moral and ethical training at the weekend, 3) Self-discipline : follow school rules and regulations, 4) Avidity for learning : use library, 5) Observance of principles of sufficiency economy philosophy in one's way of life : saving income with school banking project, 6) Dedication and commitment : community work and social services, 7) Cherishing Thai-ness : dressing Thai traditional dress and participating on Buddhist auspicious days, 8) Public-mindedness : social service and dedicated in developing the community whenever it is needed.

Key words : Role, Supporting, Moral and Ethic

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยวิวัฒนาการและศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ซึ่งมีอยู่จึงได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบของแต่ละประเทศจึงขึ้นอยู่กับความสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้นั้น การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและคุณภาพสูงที่จะแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความรู้จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีจิตคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งพาตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามบทบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

คุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษไทยได้รักษาไว้คู่กับชาติไทยมาแต่โบราณกาล ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของคนไทยเรากำลังจะถูกกลืนจนทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะนักเรียนและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้รับวัฒนธรรมต่างชาติที่ลัทธิไหลเข้ามาพร้อมกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยขาดการพิจารณาไตร่ตรองประกอบกับการไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลในสังคมในยุคบริโภคนิยมทำให้น่าวิตกว่า หากไม่มีการดำเนินการเพื่อหยุดยั้งปัญหาเหล่านี้จะเกิดผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง (คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภาและคณะ, 2548) ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้นถือว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีจิตใจเป็นกลาง ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ครูผู้สอนจะต้องปรับปรุงพัฒนาทักษะและประสบการณ์ในการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ และเจตคติของผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้เป็นเพื่อการเรียนรู้อย่าง

ต่อเนื่องและนำไปใช้ในการสร้างและเตรียมทรัพยากรมนุษย์ ให้ประเทศมีคุณภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดกลยุทธ์ โดยเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจะต้องเร่งรัดพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมที่จะให้การศึกษาอบรมพัฒนาเยาวชนของชาติในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นผู้บริหารจึงเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ และเป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยที่ต้องการในโลกยุคไร้พรมแดน ซึ่งการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์นั้นจะต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนั้น แผนพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาการศึกษาต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ โดยมีจุดเน้นการพัฒนาความรู้กับคุณธรรม ซึ่งนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้นำกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยกล่าวถึงแนวนโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมว่า สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของคน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2554) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยการกำหนดเป็นนโยบายให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดนำสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่ 2 และมาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ คุณธรรมนำความรู้โดยมีจุดเน้นให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมนำความรู้ได้สำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด ปัญหาที่พบ คือ ด้านบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่เป็นรูปธรรมและไม่ชัดเจน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่วนใหญ่มีบรรยากาศไม่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ขาดวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการ

ฝึกอบรมนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ พบว่า ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม พบว่า โรงเรียนไม่ สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมเท่าที่ควร ขาดการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจแก่นักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน พบว่า ผู้เกี่ยวข้องยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือด้านทรัพยากรในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผลที่หลากหลาย พบว่า ขาดเครื่องมือที่ใช้ ในการกำกับ ติดตามและประเมินผลที่หลากหลาย ขาดระบบการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากนโยบาย กลยุทธ์และปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น ผู้บริหารจึงเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ และเป็นผู้สร้าง ขวัญกำลังใจให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยด้าน คุณธรรม จริยธรรมตามที่ต้องการในโลกยุคไร้พรมแดน ผู้วิจัยในฐานะครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ข้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 163 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 177 คนและครูผู้สอนจากโรงเรียน 163 โรงเรียน จำนวน 1,629 คน รวมทั้งสิ้น 1,806 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (K.V.Krejcie and D.W.Morgan อ้างในบุญชม ศรีสะอาด 2545) ได้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 122 คนและครูผู้สอนจากโรงเรียน 163 โรงเรียน จำนวน 315 คน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

บทบาทของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับ “มากที่สุด” เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความรักชาติ ศาสน์กษัตริย์ หลากหลายรูปแบบอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในเรื่องการยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ

2. ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ส่งเสริมให้นักเรียน ไม่ถือเอาสิ่งของหรือนำเอางานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และสนับสนุนให้นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง

3. ด้านการมีวินัย มีการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงาน ส่งเสริมให้นักเรียนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม

4. ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้นักเรียนมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้

5. ด้านอยู่อย่างพอเพียง มีการส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการเก็บออมเงิน ส่งเสริมให้ใช้ทรัพย์สินของตนเองและสิ่งของในโรงเรียนอย่างประหยัด คู้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี และส่งเสริมให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มีการส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและชื่นชมผลงานที่ทำสำเร็จ และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตาม ทุ่่มเทในการทำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

7. ด้านรักความเป็นไทย มีการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาไทยและเขียนเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในการแต่งกายแบบไทย ให้มีสัมมาคารวะ กตัญญูทักทายต่อผู้มีพระคุณ และส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทยกับชุมชน และสังคม

8. ด้านมีจิตสาธารณะ มีการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงานด้วยความเต็มใจ และส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ และสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ทำงาน

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ประสบการณ์ต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ตำแหน่งและประสบการณ์ต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. แนวทางการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ภาพรวมแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน กิจกรรมที่สถานศึกษาควรจัดเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เมื่อพิจารณาภาพรวมจะพบว่ามีหลากหลายกิจกรรมแต่เมื่อพิจารณาคำร้อยละสูงสุดของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะเป็นกิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต จะเป็นกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ 3) ด้านการมีวินัย จะเป็นกิจกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน จะเป็นกิจกรรมการเข้าใช้ห้องสมุด 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง จะเป็นกิจกรรมการออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน จะเป็นกิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ 7) ด้านรักความเป็นไทย จะเป็นกิจกรรมการแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ จะเป็นกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ

2. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจำแนกเป็นรายด้านตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ การเข้าแถวเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ

2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การอบรมหน้าเสาธง การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ กิจกรรมบันทึกความดี กิจกรรมสร้างความซื่อสัตย์ การส่งคืนสิ่งของที่เก็บได้ที่ไม่ใช่ของตนเอง

3) ด้านการมีวินัย กิจกรรมที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การเข้าค่ายพักแรมลูกเสือ เนตรนารี การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของ

โรงเรียน การเดินแถวเข้าห้องเรียนหลังเคารพธงชาติ การเข้าแถวรับประทานอาหารกลางวัน การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน

4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน กิจกรรมที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การไปทัศนศึกษาและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต การเข้าใช้ห้องสมุด

5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง กิจกรรมที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การอบรมหน้าเสาธง การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างประหยัด การปิด-เปิดไฟ/พัดลมเมื่อออกจากห้องเรียน การออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน ธนาคารเหรียญบาท การรู้จักบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 อย่างเหมาะสม

6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน กิจกรรมที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ กิจกรรม 5 ส ชั่วโมงสุดท้ายของวันศุกร์ การทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ ทุกวันศุกร์ 1 ชั่วโมง

7) ด้านรักความเป็นไทย กิจกรรมที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ การร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมไทยด้วยการรำไทยในวันสำคัญ

8) ด้านมีจิตสาธารณะ กิจกรรมที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้แก่ การอบรมหน้าเสาธง การพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ สมุดบันทึกความดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้ศึกษาได้เสนอแนะการศึกษาไว้ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป ดังรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครูและผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนควรให้ครอบคลุมคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลาง

2) สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนควรให้ครอบคลุมคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามขอบข่ายกิจกรรมที่ควรระบุไว้ในราชาวิชา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 หรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 หรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบกัน

3) ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในแต่ละด้านจากข้อเสนอแนะใน 8 ด้านที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4) ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 หรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา. (2548). *การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *กระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา : กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.